

ЯНА ДЗЮБА

(Полтава)

НЕДОЛІКИ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ «ТЕХНОЛОГІЇ» ДО РОБОТИ В СІЛЬСЬКІЙ ШКОЛІ

Розглянуто основні недоліки у підготовці вчителя освітньої галузі «Технології» сільської школи, проаналізовано важливість урахування у навчально-виховному процесі педагогічного вишу особливостей роботи з учнями в сільській місцевості.

Ключові слова: освітня галузь «Технології», сільська школа, вчитель трудового навчання, навчально-виховний процес.

Модернізація освіти України передбачає оновлення структури, методів та форм здійснення навчально-виховного процесу вищої школи та освіти загалом. Адже, поряд зі змінами в суспільстві та постійним розвитком виробничої діяльності потрібні спеціалісти, які здатні творчо мислити при виконанні різноманітних завдань, реалізувати свої знання й уміння в практику, активно відстоювати свою позицію. При формуванні особистості дитини насамперед впливає на неї вчитель. Сучасна система освіти не цілком задовольняє вимоги щодо молодого спеціаліста, і тому потребує реформування.

Питання підготовки вчителя трудового навчання досліджували Ю. Белова, В. Борисова, В. Васенко, Л. Козачок, В. Курок, В. Назаренко, Л. Оршанський, Б. Прокопович, Г. Разумна, Д. Рудик, В. Стешенко, В. Харламенко, Д. Тхоржевський тощо. Особливості роботи сільської школи розглядали вчені І. Андрашук, Р. Гільванов, О. Коберник, В. Кузь, І. Печенко, В. Постовий, В. Ферштей, Н. Шиян, В. Ястребова та ін. В науково-педагогічних працях значна увага приділяється розвитку профільної, технологічної та технічної підготовки в загальноосвітній школі [1; 6]. Проблеми методичної підготовки майбутніх учителів освітньої галузі «Технології» сільської школи приділяється значно менше уваги.

Під час вивчення науково-педагогічної літератури та досвіду роботи вчителів освітньої галузі «Технології» сільської школи ми виявили, що теоретико-методична та практична підготовка, якою оволодіває молодий спеціаліст у ВНЗ, є недостатньо розробленою та практично доцільною. Адже студентів не готують до роботи саме в сільській школі, яка іноді є єдиним освітньо-культурним центром села або навіть кількох сіл.

Цій проблемі відведено важливе місце і в чинних державних документах України. «Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки» звертає нашу увагу на сільську молодь. У ній говориться, що «для здійснення стабільного розвитку і нового якісного прориву в національній системі освіти необхідно забезпечити: ... б) у загальній середній освіті: урізноманітнення моделей організації освіти, зокрема для сільських дітей, створення умов для розвитку мережі недержавних загальноосвітніх навчальних закладів» [3, с. 12]. Доцільним є «внесення змін до законодавства в частині подолання негативних наслідків демографічної кризи, забезпечення підтримки дошкільної і шкільної освіти на селі (розвиток альтернативних моделей організації освіти, запровадження коригуючих коефіцієнтів для визначення нормативів фінансування малокомплектних шкіл, зменшення нормативів наповнюванос-

ті класів і груп тощо)» [3, с. 16]. Це говорить про важливість підготовки спеціалістів до роботи з дітьми сільської місцевості.

Відповідно, перед ВНЗ постала потреба створення якісно нової системи підготовки майбутнього вчителя освітньої галузі «Технології» до роботи в сільській місцевості. Оскільки педагогічні університети не забезпечують професійну підготовку вчителя сільської школи, важливо запропонувати нові підходи для формування молодого спеціаліста, враховуючи постійні зміни освітньої системи сучасної школи. Адже, закінчивши вищий педагогічний навчальний заклад, молоді спеціалісти здебільшого йдуть працювати до сільських шкіл, де стикаються з різноманітними проблемами, пов'язаними з відсутністю професійних знань та вмій.

Метою статті є виявлення й аналіз недоліків у підготовці вчителя освітньої галузі «Технології» сільської школи.

Сучасна сільська школа потребує вчителів, які володіють знаннями та вміннями історичного, психолого-педагогічного, методичного, технологічного та технічного характеру, а також творчими здібностями. Згідно з навчальним планом, підготовка вчителя освітньої галузі «Технології» відбувається за трьома циклами: цикл гуманітарної та соціально-економічної підготовки, цикл математичної та природничо-наукової підготовки, цикл професійної та практичної підготовки [2; 5]. Та жоден із наведених циклів не містить ні теоретичної, ні практичної підготовки вчителя сільської школи. Відповідно, відсутні теоретико-методичні засади та науково-методичний інструментарій із даної проблеми. А прийшовши працювати в сільську школу, молодий учитель без спеціальної теоретичної, методичної та практичної підготовки недоцільно використовує свої знання для здійснення продуктивного навчально-виховного процесу. Тому період «входження в професію» відбувається значно довше. Майбутній спеціаліст має бути всебічно розвиненою особистістю, яка здійснюватиме навчання й виховання учнів, використовуючи гуманістичні цінності освіти, сприятиме розвитку та індивідуалізації особистості сільських дітей, бачитиме перспективи розвитку актуальних галузей промисловості, а також буде сприяти процвітанню своєї школи, села.

Відсутність у розпорядженні вчителя освітньої галузі «Технології» відповідних знань, умінь та навичок, а також матеріальної бази у вигляді літературних текстів, наочних посібників, котрі є необхідними для ефективної роботи з навчання й виховання учнів сільської школи, відображаються на специфіці життя в селі, а, відповідно, і на формуванні, розвитку та самовизначенні шкільної молоді. Більшість методичної літератури для технологічної освіти спрямована на методику й особливості викладання у відповідності до освітньої програми, технологій, тому спеціалісту важко займатися навіть самоосвітою.

Підготовка вчителя освітньої галузі «Технології» потребує розробки структури, умов та засобів здійснення навчально-виховного процесу для формування і розвитку творчих умінь та здібностей студентів під час вивчення спеціальних дисциплін із урахуванням наступності професійного становлення майбутнього вчителя на різних освітньо-кваліфікаційних рівнях та підпорядкування змісту галузі. Адже «до школи, – як зазначає академік В. О. Пашенко, – має прийти вчитель нової формації, який засвоїв надбання загальної і професійної культури, з послідовним професійно-педагогічним мисленням, вільним від стереотипів і політико-ідеологічного тиску. Завданням професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів у педагогічних закладах слід вважати формування і розвиток особистості викладача-вихователя, який має

творчу індивідуальність і володіє науковим методом дослідження» [4, с. 3]. Саме такий педагог здатний сформулювати активну, всебічно розвинену, здатну неординарно мислити особистість учня та подолати стереотипи щодо рівня підготовки сільських дітей.

До найбільш важливих якостей сільського вчителя відносимо такі, як: поліфункціональність у навчальній та виховній діяльності, знання національно-культурних традицій регіону, тісний зв'язок із народним оточенням, уміння формувати невеликі колективи дітей. Уходячи до освітньої установи сільської місцевості, вчитель є організатором урочної, позаурочної та позашкільної діяльності учнів. Сучасна ж система професійної підготовки вчителя здебільшого орієнтується на урочну, що призводить до невміння молодого спеціаліста здійснити роботу факультативних, гурткових, дослідницьких занять. Сьогодні сільська школа є особливим типом навчального закладу, яка відрізняється своєю специфікою та унікальністю. Вчителі такого типу закладу мають постійний зв'язок із батьками, громадськістю села, а також органами місцевого самоврядування, що також доцільно враховувати при підготовці майбутнього педагога. Знання регіональних традицій є на менш важливим, тому що однією з основних змістових ліній освітньої галузі «Технології» є технічна і художня творчість, до якої належать: творчість у трудових традиціях українського народу, найбільш поширені ремесла та види декоративно-ужиткового мистецтва.

Отже, підготовка вчителя освітньої галузі «Технології» сільської школи потребує розробки і впровадження в навчально-виховний процес педагогічного університету засобів та умов, а також методів, форм і видів діяльності зі студентами, спрямованих на формування системи знань, умінь і навичок роботи в сільській загальноосвітній школі. При цьому доцільно включити спецдисципліни до педагогічного циклу обов'язкових дисциплін навчального плану закладу.

Результати дослідження дозволяють зробити висновок щодо важливості підготовки майбутнього вчителя освітньої галузі «Технології» до роботи в сільській школі, що передбачає розроблення теоретичної концепції педагогічно-наукової професійної підготовки фахівця з технічної й технологічної освіти, урахувавши регіональні особливості національно-культурних традицій певного регіону як в урочній, так і в позаурочній діяльності.

Поставлена проблема потребує подальшого дослідження теоретичної, методичної та практичної системи підготовки майбутніх учителів сільської школи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Андрашук І. П.* Технологічна підготовка старшокласників сільських загальноосвітніх навчальних закладів: теорія і методика : монографія / *І. П. Андрашук, О. М. Коберник*. – Умань : СПД Жовтий, 2008. – 240 с.
2. *Корець М. С.* Науково-технічна підготовка вчителів до освітньої галузі «Технології» / *М. С. Корець*. – К. : НПУ, 2002. – 257 с.
3. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки. – К., 2012. – 37 с.
4. *Пащенко В. О.* Професійна підготовка вчителя / *В. О. Пащенко* // Підготовка педагогічних кадрів до роботи в умовах нової структури змісту початкової освіти: мат. всеукр. наук.-практ. конф., Полтава, 20-25 квітня 2001 р. / Полтавський держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава : ПДПУ, 2001. – С. 3.
5. *Тхоржевський Д.* Яким бути вчителю трудового навчання / *Д. Тхоржевський* // Трудова підготовка в закладах освіти. – 1997. – № 3. – С. 2-4.
6. *Шиян Н. І.* Соціально-педагогічні передумови профільного навчання в загальноосвітній школі сільської місцевості / *Н. І. Шиян* // Імідж сучасного педагога. – 2004. – № 7. – С. 47-51.

ЯНА ДЗЮБА

НЕДОСТАТКИ ПОДГОТОВКИ УЧИТЕЛЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ОБЛАСТИ «ТЕХНОЛОГИИ» К РАБОТЕ В СЕЛЬСКОЙ ШКОЛЕ

Рассмотрены основные недостатки в подготовке учителя образовательной области «Технологии» сельской школы, раскрыта важность учёта особенностей работы с учащимися в сельской местности в учебно-воспитательном процессе вуза.

Ключевые слова: образовательная область «Технологии», сельская школа, учитель трудового обучения, учебно-воспитательный процесс.

YANA DZYUBA

DRAWBACKS IN TRAINING OF TEACHER OF EDUCATIONAL FIELD “TECHNOLOGY” FOR WORK AT VILLAGE SCHOOLS

The article deals with the main drawbacks in the training of teacher of education field “Technology” at a village school. During the study of relevant scientific and educational literature and work experience of teachers of education field “Technology” at a rural school, we found that theoretical and methodological as well as practical training of a young professional at higher educational establishment is poorly developed and are not practically feasible. The reason is that students are not prepared for the work at rural schools.

The future specialist should be fully developed personality, who would train and educate students using humanistic values of education, promote the development and individualization of rural children personalities would see the prospects of topical industries.

The lack of relevant knowledge, skills, and means of education in the form of literary texts, visual aids, which are necessary for the efficient operation of the field of training and education of pupils at rural schools, results in the specific character of life foundations in rural areas. Most of the methodical literature for technological education is focused on teaching methods and peculiarities according to the educational programs and technologies.

The most important qualities of rural teacher contain such as multifunctionality in training and educational activities, the knowledge of national and cultural traditions of the region, close ties with the national environment, the ability to form small teams of children. Entering a rural educational institution the teacher organizes the school, after hours, and extracurricular activities of pupils. The current system of teacher training is mainly focused on the in-school activity which results in inability of a young specialist to undertake work on electives, circles, and research training.

Teacher training in education field “Technology” requires the development of structure, conditions and means of educational process for students’ creative skills and abilities formation and development while studying special subjects, taking into account the continuity of future teachers professional development at different educational levels.

Today the village school is a special educational institution type, which is distinguished by its specificity and uniqueness. Teachers of this institution type have regular contact with parents, village community and local governments, which also should be taken into account in future teachers training.

The knowledge of regional traditions is not less important because one of the main content lines of educational field «Technology» is technical and artistic creativity, which includes creativity in labor traditions of the Ukrainian people and the most common types of crafts and arts.

Consequently, training of teachers of rural school of education field “Technology” requires the development and implementation in the educational process of university teaching of new processes, conditions, means and methods, forms and activities with students, aimed at the formation of knowledge, abilities and skills of work at a rural secondary school.

Keywords: educational field “Technology”, rural school, handicrafts teacher, educational process.

Одержано 14.10.2013, рекомендовано до друку 10.11.2013.